

OS ADXECTIVOS DA TERCEIRA DECLINACIÓN

A diferenza dos que vimos antes, os adxectivos que se declinan pola 3ª declinación teñen flexión para os tres xéneros; é dicir, xa non serían 2-1-2, senón 3-3-3.

Hai tres opcións:

1. ADXECTIVOS DUNHA SOA TERMINACIÓN

Unha única forma para os tres xéneros no nominativo singular. Exemplo: *pauper, -i* “pobre” para tema en consoante e *prudens, -entis* “prudente” para un tema en vogal i.

	M/F sg.	N sg.	M/F pl.	N pl.	M/F sg.	N sg.	M/F pl.	N pl.
Nom.	<i>pauper</i>	<i>pauper</i>	<i>pauperes paupera</i>		<i>prudens</i>		<i>prudentes prudentia</i>	
Voc.	<i>pauperem</i>				<i>prudens</i>			
Acc.					<i>prudentem</i>			
Gen.	<i>pauperis</i>		<i>pauperum</i>		<i>prudentis</i>		<i>prudentium</i>	
Dat.	<i>pauperi</i>		<i>pauperibus</i>		<i>prudenti</i>		<i>prudentibus</i>	
Ab.	<i>paupere</i>			<i>prudenti (-e)*</i>				

*Malia que os substantivos adoitan ter o Ablativo en *-e*, os adxectivos adoitan facelo en *-i*. Hai excepcións (como no caso de *mare, -is*).

2. ADXECTIVOS DE DÚAS TERMINACIÓNS

O nominativo singular ten unha forma para masculino e feminino e outra forma para neutro. Exemplo: *omnis, -is* “todo”.

	M/F sg.	N sg.	M/F pl.	N pl.
Nom.	<i>omnis</i>	<i>omne</i>	<i>omnes</i>	<i>omnia</i>
Voc.				
Acc.	<i>omnem</i>			
Gen.	<i>omnis</i>		<i>omnium</i>	
Dat.	<i>omni</i>		<i>omnibus</i>	
Ab.				

3. ADXECTIVOS DE TRES TERMINACIÓNS

O nominativo singular ten unha terminación distinta para os tres xéneros. Hai poucos adxectivos deste tipo. Por exemplo: *acer, acris, acre* “agudo, agrio, áspero”.

	M sg.	F sg.	N sg.	M pl.	F pl.	N pl.
Nom.	<i>acer</i>	<i>acris</i>	<i>acre</i>	<i>acres</i>		<i>acria</i>
Voc.						
Acc.	<i>acrem</i>					
Gen.	<i>acris</i>			<i>acrium</i>		
Dat.	<i>acri</i>			<i>acribus</i>		
Ab.						

EXERCICIOS

1. EXPRESA O MODELO DESTES ADXECTIVOS (2-1-2 OU DA 3ª CON 1, 2, 3 TERMINACIÓNS) E PROCURA A SÚA TRADUCIÓN.

<i>adversus, -a, -um</i>	
<i>levis, -e</i>	
<i>quaesitus, -a, -um</i>	
<i>gravis, -e</i>	
<i>sacer sacra sacrum</i>	
<i>turpis, -e</i>	
<i>audax, audacis</i>	
<i>alacer, -cris, -cre</i>	
<i>pauper, pauperis</i>	
<i>fidelis, -e</i>	

1. CONCORDA O ADXECTIVO ENTRE PARÉNTESIS CO SEU SUBSTANTIVO E TRADUCE:

<i>spatio (brevis, -e)</i>	
<i>legionibus (multus, -a, -um)</i>	
<i>hieme (frigidus, -a, -um)</i>	
<i>feminas (celeber, -bris, -bre)</i>	
<i>caedem (cruentum, -a, -um)</i>	
<i>sermo (brevis, -e)</i>	
<i>militi (strenuus, -a, -um)</i>	
<i>incolas (diligens, -ntis)</i>	
<i>pontem (magnus, -a, -um)</i>	
<i>uxoris (inlustris, -e)</i>	
<i>terrarum (omnis, -e)</i>	
<i>pax (certus, -a, -um)</i>	

OS TROIANOS ATÓPANSE CARA A CARA CO CÍCLOPE

6: Ánfora de Eleusis onde o Cíclope é cegado.

verba misera nautae Troianos terruerunt. Aeneas amicque statim misericordiam habuerunt. clamorem subito audiverunt et Cyclopem viderunt. Cyclops caecatus iratusque ad Troianos ambulabat. Aeneas statim Troianos et nautam miserum ad naves currere iussit. subito ceteri Cyclopes advenerunt. Cyclopes Troianos lapidibus ramis que oppugnaverunt. Troiani ad naves cucurrerunt et statim discesserunt. Graecum miserum non reliquerunt.

miser cordia -ae f *caecatus* -a -um cegado,
piedade cego

ceteri -ae -a os outros, os demais

lapis -is m pedra

ramus -i m rama, póla (de árbore)

7: Figura romana de Eneas con Anquises e Ascanio

Troiani circum Siciliam ad novam patriam lente navigabant. sed dei novum dolorem miserunt: senex Anchises , pater Aeneae, tandem periit . Aeneas miser diu lacrimabat sed Troiani manere non poterant. dux pius nautas iussit naves in aquam iterum deducere . ‘ad naves,’ inquit ‘amici! lacrimae verbaque misera non prosunt . patriam petere debemus!’

lente lentamente

dolor -oris m dor, pena

Anchises -is m Anquises

pius -a -um piadoso, dilixente

prosum ser útil, ser beneficioso

tandem finalmente

periit morreu, finou

iterum de novo

peto -ere petivi pedir, dirixirse a, procurar, rogar.

diu: por moito tempo

deduco -ere botar, lanzar

lacrima -ae f bágoa

AS PREGUNTAS DIRECTAS

Hai dous tipos de preguntas, tanto en galego coma en latín:

1. As preguntas totais, cuxa resposta é “si” ou “non”.
 - a. Podemos simplemente engadir un interrogante: *laeti estis?* “sodes felices?”
 - b. Podemos engadir unha partícula *-ne* á primeira palabra da oración. Como esta partícula aporta énfase á palabra á que se engade, moitas veces se muda a orde da oración para poñer como primeira palabra a que queremos salientar: *fratremne necavit rex?* Pode ser “matou o rei ao seu irmán?” ou “foi o seu irmán a quen o rei matou?”.
 - c. Se esperamos unha resposta concreta, en lugar de *ne* podemos usar estas dúas palabras ao comezo da pregunta:
 - i. *Nonne...?* Esperamos que a resposta sexa “si”. Podemos traducir como: “a que...?”
 - ii. *Num...?* Esperamos que a resposta sexa “non”. Podemos traducir como: “a que non...?”
2. As preguntas parciais, cuxa resposta ten de ser elaborada polo receptor. Tipicamente se usan os adverbios, pronomes e determinantes interrogativos:

por que?	<i>cur?</i>	onde?	<i>ubi?</i>
cando?	<i>quando?</i>	de onde?	<i>unde?</i>
cara a onde?	<i>quo?</i>		

1. TRADUCE AO GALEGO OU CASTELÁN

rideo, risi: rir.

<i>mare amatis?</i>	
<i>habetne insula nomen?</i>	
<i>cur ridetis, pueri?</i>	
<i>quando discessit regina?</i>	
<i>nonne dei Romam amant?</i>	
<i>timetisne iter longum, puellae?</i>	
<i>num senex gladio pugnare potest?</i>	
<i>unde navigavistis, nautae?</i>	
<i>quo currebas, puer?</i>	
<i>ubi nunc sumus, pater?</i>	

2. TRADUCE AO GALEGO OU CASTELÁN

Dux, ducis: líder, xeneral *Petere* + *Acc.*: dirixirse cara a + un sitio.

Cando atopaches o diñeiro, escrava?	
Por que non traballas, rapaz?	
A que sodes capaces de ler?	
Cara a onde está camiñando a señora?	
Ordenou o líder que os soldados se dirixisen cara a cidade?	

TRAS PERDERSE POR INTERVENCIÓN DE XUNO, ENEAS CHEGA A CARTAGO E FALA CON VENUS:

8: Venus mostrando as súas armas a Eneas (Nicolas Poussin)

Venus viros salutavit: 'salvete, viri! qui estis? cur hic erratis? unde venistis?' Aeneas 'Troiani' inquit 'sumus, et Troia navigavimus. novam patriam petimus sed dei adversi sunt: multa pericula et magnam tempestatem miserunt. nunc in terra ignota sumus. sed quis es? deane es? num puella es? ubi sumus? qui hic habitant? suntne viri benigni?'

salvete! ola! (a varias persoas)
qui quen (pl)?

hic aquí
adversus -a -um
adverso, hostil

tempestatem -atis f
tempestade,
treboada
quis? quen (sg)?